

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 4.11.2005
KOM(2005) 545 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI, REGIONŲ KOMITETUI
IR EUROPOS CENTRINIAM BANKUI**

Antrasis pranešimas apie praktinį pasirengimą būsimai euro zonos plėtrai

{SEC(2005)1397}

TURINYS

1.	ĮVADAS	3
2.	DABARTINĖS EURO ĮVEDIMO STRATEGIJOS	3
3.	PASIRENGIMAS NACIONALINIŲ LYGMENIU	4
3.1.	Valiutos pakeitimo planų priėmimas	4
3.2.	Valiutos pakeitimo planų turinys	4
3.3.	Valiutos pakeitimo scenarijai	5
3.4.	Dviejų valiutų apyvarta	5
3.5.	Vartotojų apsauga	5
3.6.	Eurų banknotų ir monetų tiekimas	6
3.7.	Informacija ir komunikacija	6
4.	PASIRENGIMAS BENDRIJOS LYGMENIU	7
4.1.	Bendrijos teisinės sistemos parengimas	7
4.2.	Eurų monetų bendrosios ir nacionalinės pusės dizainas	8
4.3.	Informacija ir komunikacija Bendrijos lygmeniu	8
5.	VIEŠOJI NUOMONĖ NAUJOSIOSE VALSTYBĖSE NARĖSE	9
5.1.	Gyventojai nori būti geriau informuojami	9
5.2.	Bendras požiūris į eurą	9
5.3.	Pagrindinės apklausos išvados	10
6.	IŠVADOS	10

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI, REGIONŲ KOMITETUI IR EUROPOS CENTRINIAM BANKUI

Antrasis pranešimas apie praktinį pasirengimą būsimai euro zonos plėtrai

1. ĮVADAS

Valstybė, norinti sėkmingai prisijungti prie euro zonos, visų pirma turi įvykdyti EB sutartyje nustatytus Maastrichto konvergencijos kriterijus. Komisija ir Europos centrinis bankas (ECB) savo reguliariuose konvergencijos ataskaitose įvertina, kaip skirtingos šalys yra įvykdžiusios oficialius reikalavimus, leidžiančius joms įvesti eurą¹.

Be šių Sutarties reikalavimų šalies prisijungimui prie euro zonos taip pat būtinas nuodugnai suplanuotas intensyvus praktinis pasirengimas, apimantis viešąjį ir privatų sektorių bei plačiąją visuomenę. Savo pirmajame pranešime apie praktinį pasirengimą (KOM (2004) 748, 2004 m. lapkričio 10 d.) Komisija išipareigojo reguliariai (ne rečiau kaip kartą per metus arba kitokiu periodiškumu, priklausomai nuo konkrečių aplinkybių) informuoti apie tokio pasirengimo būklę.

Šiame pranešime aiškiai pateikiamos valstybių narių užsibrėžtos numatomos euro įvedimo datos, dabartinė praktinio pasirengimo būklė nacionaliniu ir Bendrijos lygmeniu ir viešoji nuomonė neseniai įstojusiose valstybėse narėse. Šis pranešimas nėra susijęs su konvergencijos ataskaitomis ir yra rengiamas ne dėl kokių nors teisinių ar kitokių išipareigojimų įgyvendinimo.

Daugiau konkrečios informacijos apie pasirengimą pateikiama prie šio pranešimo pridedamame Komisijos tarnybų parengtame darbiniam dokumente.

2. DABARTINĖS EURO ĮVEDIMO STRATEGIJOS

Šiuo metu euro zoną sudaro dvylika iš dvidešimt penkių ES valstybių narių. Danija ir Jungtinė Karalystė turi specialų „atsisakymo“ statusą. Tikimasi, kad likusios vienuolika šalių, t. y. „valstybės narės, kurioms taikoma leidžianti nukrypti nuostata“², įves eurą, kai bus įvykdžiusios visas reikalaujamas sąlygas.

Estija, Lietuva ir Slovėnija siekia įvesti eurą 2007 m. sausio 1 d., nepaėjęs nė trejiems metams po savo įstojimo į Europos Sąjungą 2004 m. gegužės 1 d. Visos trys šalys prisijungė prie antrojo valiutų kurso mechanizmo VKM II 2004 m. birželio 28 d. Kipras, Latvija ir Malta stengsis prisijungti prie euro zonos vieneriais metais vėliau, 2008 m. sausio 1 d. Prie VKM II šios šalys prisijungė 2005 m. gegužės 2 d. Slovakija siekia įvesti eurą 2009 m. sausio 1 d. Visose šiose šalyse pradėtas praktinis pasirengimas. Jau patvirtinti arba rengiami nacionaliniai valiutos pakeitimo planai.

Čekija ir Vengrija siekia prisijungti prie euro zonos 2010 m. Lenkija ir Švedija kol kas nėra apibrėžusios numatomos euro įvedimo datos.

---

¹ Naujausia Komisijos konvergencijos ataskaita buvo paskelbta 2004 m. spalio 20 d. (KOM (2004) 690). Ji parodė, kad nė viena iš vienuolikos valstybių narių, kurioms taikoma leidžianti nukrypti nuostata, iki šiol nėra įvykdžiusi visų būtinų kriterijų (stabili valstybės finansų padėtis, kainų stabilumas, valiutos kurso stabilumas *nustatyta laikotarpį*, ilgalaikių palūkanų normų lygis). Atsižvelgdama į savo konvergencijos ataskaitos išvadas, Komisija nusprendė neteikti jokie pasiūlymo dėl išlygų panaikinimo.

² Vadovaujantis Stojimo sutarties 4 straipsniu, naujosios valstybės narės į Europos Sąjungą įstojo kaip „valstybės narės, kurioms taikoma leidžianti nukrypti nuostata“. Švedija valstybe nare, kuriai taikoma leidžianti nukrypti nuostata, tapo 1998 m. gegužę.

Praėjus tik keleriems metams po įstojimo į ES 2004 m. gegužės 1 d., pirmosios naujosios valstybės narės jau siekia prisijungti prie dvylikos šalių, šiuo metu sudarančių euro zoną. Jeigu dabartiniai planai bus įgyvendinti, euro zona keturiais etapais nuo 2007 iki 2010 m. išsiplės dar devyniomis valstybėmis. Nuo 309 milijonų iki 345 milijonų padaugės euro zonos gyventojų, o suvestinis BVP padidės maždaug 3,7 %. Jeigu visos valstybės narės, kurioms šiuo metu taikoma leidžianti nukrypti nuostata, įeitų į euro zoną, jos gyventojų skaičius padidėtų dar 47 milijonais, o BVP – dar 6,2 %.

3. PASIRENGIMAS NACIONALINIŲ LYGMENIU

Šioje dalyje pristatomos pagrindinės esamų nacionalinių strategijų ir planų ypatybės. Jos aptariamose atsižvelgiant į svarbiausią praeityje įgytą patirtį (žr. pirmąjį pranešimą apie praktinį pasirengimą, paskelbtą praėjusiais metais).

1 priede apibendrinamas nacionalinis pasirengimas. Apibendrinimas didžiaja dalimi grindžiamas atitinkamose šalyse pavišinta informacija. 2 priede apžvelgiama pasirengimo būklė, susijusi su pagrindiniais valiutos pakeitimo aspektais.

3.1. Valiutos pakeitimo planų priėmimas

Visos septynios valstybės narės, siekiančios įvesti eurą 2007–2009 m., įkūrė už pasirengimą nacionaliniam valiutos keitimui ir jo koordinavimą atsakingą instituciją arba valiutos pakeitimo tarybą. Keturios valstybės (Estija, Lietuva, Slovėnija ir Slovakija) patvirtino nacionalinius valiutos pakeitimo planus. Valstybių pasirengimo būklė yra gana nevienoda. Apskritai pasirengimo tempai turėtų būti pagreitinti.

Slovėnija pirmąjį nacionalinį valiutos keitimo planą priėmė 2005 m. sausio mėnesį. Apskritai praktinis pasirengimas vyksta sklandžiai, tačiau daugiau dėmesio reikėtų skirti konkrečioms aspektams (pvz., pirminio ir antrinio aprūpinimo eurais sąlygoms). Šio plano įgyvendinimas ir toliau turėtų būti idėmiai stebimas. Estija ir Lietuva pirmąsias nacionalinių valiutos pakeitimo planų redakcijas patvirtino atitinkamai 2005 m. rugpjūčio ir rugsėjo mėnesiais. Abi šalys būtinai turi paspartinti vykstančius pasirengimus, į tai įtraukdamos visus ekonomikos sektorius ir dalyvius, kuriems valiutos pakeitimas turės didžiausios tiesioginės įtakos.

Padėtis Kipre, Latvijoje ir Maltoje taip pat kelia tam tikrą rūpestį, kadangi pasirengimas yra tik pradėtas ir turi būti paspartintas. Visose trijose šalyse turėtų būti kuo greičiau priimta pirmoji valiutos pakeitimo plano redakcija, paprastai planuojama iki metų pabaigos, kad viešojo ir privataus sektoriaus atstovai kaip įmanoma greičiau ir laiku gautų konkrečias gaires.

Padėtis Slovakijoje yra patenkinama, kadangi laiku buvo patvirtintas išsamus nacionalinis planas, teikiantis aiškias nuorodas visiems sektoriams ir dalyviams, susijusiems su šalies praktiniu pasirengimu, tokiu būdu skatinant ir palengvinant viešojo ir privataus sektoriaus perėjimą prie euro. Šis planas bus reguliariai atnaujinamas.

Čekijoje, Vengrijoje ir Lenkijoje praktinis pasirengimas yra vos tik pradėtas. Pasirengimas Švedijoje realiai įstrigo dėl neigiamo 2003 m. rugsėjo 14 d. referendumo rezultato.

3.2. Valiutos pakeitimo planų turinys

Daugumoje valiutos pakeitimo planų didžiausias dėmesys skiriamas grynųjų pinigų keitimui. Kiti svarbūs aspektai (viešojo administravimo, nacionalinių teisės aktų ir kiti pakeitimai) paprastai susilaukia daug mažiau dėmesio.

Grynųjų pinigų keitimas yra pastebimiausia šalies valiutos pakeitimo euru dalis. Šiame procese dalyvauja visos įmonės, valdžios institucijos ir plačioji visuomenė, todėl jis turėtų būti nuodugnai

suplanuotas ir kruopščiai paruoštas. Tačiau viešojo ir privataus sektoriaus administravimo, finansų, biudžeto ir apskaitos sistemų pertvarkymas yra brangiausia ir daugiausia laiko reikalaujanti euro įvedimo proceso dalis.

Nacionaliniuose valiutos pakeitimo planuose turėtų būti nustatytos svarbiausios ir sudėtingiausios sistemos, kurių pertvarkymo įgyvendinimui reikalingas ilgesnis laikas arba nemažos išlaidos. Planuose turėtų būti įvertinti reikalingi žmogiškieji ištekliai (pvz., asmenų skaičius arba metai) ir biudžeto ištekliai. Be to, atskirai turėtų būti numatyti biudžeto asignavimai visoms ypatingoms valiutos pakeitimo išlaidoms viešajame sektoriuje (IT sistemų pritaikymas, informacinės kampanijos ir t. t.).

3.3. Valiutos pakeitimo scenarijai

„Didžiojo sprogimo“ metodas, suderintas su trumpa dviejų valiutų apyvarta, yra priimtinausias scenarijus.

Pagal „didžiojo sprogimo“ scenarijų eurų banknotai ir monetos, valstybei įvedus eurą, iškart tampa teisėta mokėjimo priemone. Be to, daugelis šalių pasisako už trumpą dviejų valiutų apyvartos laikotarpį (paprastai dvi savaites). Tai neprieštarauja pirmosios bangos šalių patirčiai, kai nacionaliniai banknotai ir monetos buvo greitai išimti iš apyvartos, ypač gerai pasiruošusiose šalyse.

Pasibaigus dviejų valiutų apyvartos laikotarpiui, gyventojai ir įmonės nustatytą laikotarpį dar gali keisti savo šalies valiutą bankuose be papildomo mokesčio. Daugelio valstybių centriniai bankai nacionalinę valiutą į eurus nemokamai keis neribotą laiką.

3.4. Dviejų valiutų apyvarta

Keliuose planuose numatomas ankstyvas ir ženklus pirminis³ ir antrinis aprūpinimas eurais, tačiau nacionalinių grynųjų pinigų išėmimu iš apyvartos paprastai rūpinamasi nepakankamai.

Estija ir Slovakija jau priėmė specialius planus dėl bankų pirminio aprūpinimo eurais ir mažmeninės prekybos įmonių bei kitų ūkio subjektų antrinio aprūpinimo eurais, kurį paprastai numatoma atlikti likus keliems mėnesiams iki euro įvedimo dienos. Lietuva ir Slovėnija turi nustatyti aukštus tikslus dėl konkrečių pirminio ir antrinio aprūpinimo eurais veiksmų, kitaip dviejų valiutų apyvartos laikotarpis gali būti per trumpas. Atidėto debeto taisyklėmis turėtų būti užtikrinama, kad bankai ir įmonės būtų suinteresuoti užsisakyti grynųjų eurų iš anksto.

Paprastai tikimasi, kad nuo euro įvedimo dienos parduotuvės grąžą išduos tik eurais, nors dažnai nėra aišku, kaip šis principas bus įgyvendintas. Apskritai numatoma, kad visi pinigai bankomatuose į eurus bus pakeisti iškart.

Išskyrus Estijos plane minimą monetų rinkimo kampaniją, mažai dėmesio skiriama nacionalinių grynųjų pinigų grąžinimui. Vis dėlto kaip tik didelis grąžinamos nacionalinės valiutos banknotų ir monetų srautas sukėlė didžiausias logistines problemas pirmosios bangos šalyse, todėl buvo labai vėluojama pervežti ir perskaičiuoti nacionalinės valiutos banknotus ir monetas bei kredituoti sąskaitas. Vėliau prie euro zonos prisijungusiančios šalys turėtų tinkamai numatyti tokią problemą.

3.5. Vartotojų apsauga

Naujausios *Eurobarometro* apklausos rodo, kad 75 % naujųjų valstybių narių baiminasi, kad pasinaudojant valiutos keitimu bus keliamos kainos. Keturiuose iki šiol priimtuose valiutos pakeitimo

---

³ „Pirminis aprūpinimas“ reiškia išankstinį (iki euro įvedimo dienos) eurų banknotų ir monetų tiekimą bankams, kadangi šios institucijos atlieka svarbiausią vaidmenį aprūpinant šalies ūkį pinigais. Bankai savo ruožtu atliks prekybininkų ir kitų ūkio subjektų „antrinį aprūpinimą“ banknotais ir monetomis, užtikrindami, kad šie galės išduoti grąžą eurais nuo pirmosios euro įvedimo dienos.

planuose (Estijos, Lietuvos, Slovėnijos ir Slovakijos) vartotojų apsaugos aspektams pelnytai skiriamas reikalingas dėmesys, nors tuo pačiu metu turėtų būti pripažįstama, kad bendras euro įvedimo poveikis per pirmąją bangą buvo minimalus (vertinamas tarp 0,1 ir 0,3 %) ir greičiau yra sietinas su klaidingu gyventojų suvokimu, kad kainos kils⁴.

Keturiuose pirmiau minėtuose planuose numatomas privalomas kainų nurodymas dviem valiutomis tam tikrą laikotarpį ne tik parduotuvėse, bet daugeliu atvejų ir susijusiose srityse (bankų pažymose, produktų kataloguose ir t. t.). Bendra tokio išsipareigojimo trukmė įvairiose šalyse pastebimai skiriasi: Lietuvoje – 4 mėnesiai, Estijoje – 12 mėnesių, Slovėnijoje – 16 mėnesių. Slovakijoje toks išsipareigojimas išgalioja praėjus vienam mėnesiui po valiutos kurso pririšimo ir galioja vienerius metus nuo euro įvedimo, po kurio dar 6 mėnesius kainas dviem valiutomis galima nurodyti savanoriškai. Tikimasi, kad visose keturiuose šalyse viešasis sektorius rodys pavyzdį, laikydamasis sąžiningo kainų nustatymo principo, apvalindamas sumas gyventojų naudai.

Estijos ir Slovakijos planuose numatyta, kad kainų kitimą stebės viešosios institucijos (su galimybe dalyvauti vartotojų organizacijoms). Visuomenė bus reguliariai informuojama apie rezultatus. Vartotojai turės galimybę pranešti apie galimą piktnaudžiavimą.

Kitoms naudingoms priemonėms, padėsiančioms išvengti pernelyg didelio kainų augimo arba tokio suvokimo, skiriama daug mažiau dėmesio. Pavyzdžiui, dabartiniuose planuose neužsimenama apie galimus susitarimus nacionaliniu lygmeniu su mažmeninės prekybos sektorių atstovaujančiomis organizacijomis, siekiant užtikrinti sąžiningą kainų nustatymą. Panašūs atskirų mažmeninės prekybos įmonių išsipareigojimai (pvz., lipdukai „sąžiningai nustatytos kainos“) šiuo metu svarstomi tik Lietuvoje.

3.6. Eurų banknotų ir monetų tiekimas

Prie euro zonos prisijungusios šalys gali pradėti gaminti eurų banknotus ir monetas vos tik Komisijai panaikinus šaliai taikytą išlygą. Dėl eurų banknotų ECB nusprendė, kad šios šalys gali pasiskolinti reikalingą eurų banknotų kiekį iš *Eurosystemos* pagal grupės finansavimo susitarimus, o vėliau šią sumą gražinti eurų banknotais, pagamintais pagal savo tiekimo susitarimus.

Kelios šalys (Čekija, Lietuva, Lenkija ir Slovakija) turi nacionalines valiutos kalyklas, kuriose bus pagamintos visos šaliai reikalingos eurų monetos arba jų dalis. Kitos šalys reikalingus eurų monetų kiekius užsakys užsienyje. Abiem atvejais visus parengiamuosius veiksmus, įskaitant bandomuosius eurų monetų pavyzdžius su šalies nacionaline puse, galima pabaigti prieš valstybei priimant sprendimą prisijungti prie euro zonos. Nacionalinės pusės pasirinkimo procesas užbaigtas trijose šalyse (Estijoje, Lietuvoje ir Slovėnijoje – žr. 3 priedą), yra baigiamas Latvijoje ir buvo pradėtas Kipre bei Slovakijoje.

3.7. Informacija ir komunikacija

Siekiant, kad visuomenė pereitų prie euro su visišku pasitikėjimu, informacija ir komunikacija atlieka svarbiausią vaidmenį. Planuojant komunikacijos veiksmus naujosiose valstybėse narėse, galima naudotis ankstesnėse komunikacijos kampanijose įgyta patirtimi.

---

⁴ Išsami *Eurostato* atlikta statistinė analizė parodė, kad pastebimiau kainos augo konkrečiose aptarnavimo srityse (restoranuose, kavinėse, kirpyklose, kino teatruose ir sporto paslaugų sektoriuje), kurios sudaro labai mažą bendro ūkių vartojimo dalį ir todėl turėjo nežymų poveikį bendram SVKI vartojimo kainų indeksui. Kadangi šios paslaugos vartojamos reguliariai, jų kainos visgi stipriai paveikė vartotojų suvokimą apie infliaciją. Taip pat žr. http://epp.eurostat.cec.eu.int/cache/ITY_PUBLIC/2-18062003-AP/EN/2-18062003-AP-EN.HTML

Nacionalinės kampanijos turėtų būti pradėtos iki euro įvedimo ir tęstis dar kurį laiką, pasibaigus dviejų valiutų apyvartos laikotarpiui. Šalyse, ketinančiose įvesti eurą 2007 arba 2008 m., visa apimančios komunikacijos kampanijai parengti ir įgyvendinti liko mažai laiko.

Šalys, ketinančios prisijungti prie euro zonos 2007 m. sausio 1 d. (Estija, Lietuva ir Slovėnija), 2005 m. viduryje parengė komunikacijos strategijų projektus. Šie planai, nepaisant trumpo įgyvendinimo laikotarpio, yra labai ambicingi. Planuojama, kad kampanijos bus pradėtos paskutinį 2005 m. ketvirtį ir tęsis iki 2007 m. birželio mėnesio. Intensyviausia kampanijos dalis, truksianti nuo 2006 m. rugsėjo mėn. iki dviejų valiutų apyvartos laikotarpio pabaigos, apims įvairias sritis ir skirtingas raiškos priemones. Artėjant euro įvedimo dienai, televizija ir radijas taps pagrindinėmis komunikacijos su plačiąja visuomene priemonėmis.

Kipre ir Maltoje pasirengimas yra tik pradėtas, o Latvija turėtų pradėti pasirengimą kaip įmanoma greičiau. Slovakija jau parengė pirmąją komunikacijos strategijos projektą. Čekija, Vengrija ir Lenkija imsis planuoti informacijos ir komunikacijos veiksmus, kai pradės praktinį pasirengimą.

4. PASIRENGIMAS BENDRIJOS LYGMENIU

Pasirengimas Bendrijos lygmeniu iš esmės vyksta trijose konkrečiose srityse: įstatymų leidyba, eurų monetų dizainas bei informacijos ir komunikacijos strategija.

4.1. Bendrijos teisinės sistemos parengimas

Euro įvedimas ir naudojimas vienuolikoje valstybių narių, 1999 m. sausio 1 d. sukūrusių euro zoną, nustatomas Tarybos reglamentu (EB) Nr. 974/98. Šis reglamentas buvo iš dalies pakeistas 2000 m. birželio mėn., sudarant Graikijai sąlygas prisijungti prie euro zonos 2001 metais. Siekiant parengti ir pritaikyti teisinę sistemą visoms šalims, įvesiančioms eurą ateityje, 2005 m. rugpjūčio 2 d. Komisija priėmė pasiūlymą iš dalies pakeisti šį reglamentą (KOM (2005) 357). Pasiūlymu be įvairių techninių pritaikymų sukuriama reikalinga veikimo laisvė, leidžianti pasirinkti įvairesnius valiutos pakeitimo scenarijus nei taikytą pirmosiose dvylikoje euro zonos valstybių narių.

Komisijos pasiūlyme numatomos trys galimos pereinamųjų laikotarpių scenarijų rūšys ir kiekviena konkreti valstybė narė galės pasirinkti labiausiai jos savitą padėtį atitinkantį scenarijų:

- i) Madrido scenarijus – pagal jį numatomas pereinamasis laikotarpis, panašus į taikytą dvylikoje pirmosios bangos šalių. Pagal šį scenarijų numatomas pereinamasis laikotarpis nuo euro patvirtinimo nacionaline valiuta iki eurų banknotų ir monetų naudojimo teisėta atsiskaitymo priemone. Šio laikotarpio trukmę pasirenka konkreti valstybė narė;
- ii) didžiojo sprogimo scenarijus – eurų banknotai ir monetos įvedami nedelsiant, eurą patvirtinus valstybės nacionaline valiuta (t. y. nėra pereinamojo laikotarpio);
- iii) didžiojo sprogimo scenarijus su laipsniško perėjimo prie euro laikotarpiu – per jį konkrečioje šalyje ne ilgiau kaip vienerius metus⁵ po „didžiojo sprogimo“ turėtų būti įmanoma ir toliau naujuose teisiniuose dokumentuose daryti nuorodą į nacionalinės valiutos vienetą.

---

⁵ Šis laikotarpis gali būti dar labiau sutrumpintas nacionaliniais teisės aktais, be to, apribotas konkrečiomis teisinių priemonių rūšimis arba konkrečiose srityse taikomomis teisinėmis priemonėmis. Bet kokiu atveju visi mokėjimai grynaisiais ir ne grynaisiais pinigais bus atliekami tik eurais.

Be to, pasiūlyme numatoma, kad bankai privalės nemokamai keisti nacionalinės valiutos banknotus ir monetas į eurų banknotus ir monetas dviejų valiutų apyvartos laikotarpiu, neviršydami nustatytos ribos. Šią praktiką jau anksčiau rekomendavo Komisija, ir ji plačiai taikoma, o dabar tapo bendru įpareigojimu⁶.

4.2. Eurų monetų bendrosios ir nacionalinės pusės dizainas

Šiuo metu dvispalvių monetų (1 ir 2 eurų) ir „šiaurės aukso“ monetų (10, 20 ir 50 centų) *bendrojoje pusėje* iškalta Europos Sąjunga prieš 2004 m. gegužės 1 d. plėtrą ir vaizduojamos tik 15 iš 25 ES valstybių narių. Vadovaudamasi Komisijos rekomendacijomis 2005 m. birželio 7 d. ECOFIN taryba nusprendė, kad pakeisto dizaino bendrojoje pusėje turėtų būti iškaltas geografinis Europos atvaizdas (žr. 4 priedą). Visas techninis ir dizaino darbas turėtų būti pabaigtas laiku, kad prie euro zonos prisijungiančios valstybės spėtų nukalti ir išleisti eurų monetas su nauja bendrąja puse jau 2007 metais.

Nacionalinių pusių dizainą kiekviena šalis pasirenka pati. Visgi 2005 m. birželio 7 d. ECOFIN taryba nusprendė pritaikyti keletą bendrų gairių, siekdama sustiprinti euro pinigų sistemą. Atsižvelgiant į didėjantį nacionalinių pusių skaičių, buvo nuspręsta, kad ateityje nacionalinėse pusėse turi būti iškaltas monetą išleidusios šalies pavadinimas (arba jo santrumpa), kad monetų naudotojai, kurie domisi monetos kilme, galėtų ją lengvai nustatyti. Be to, monetos nominalas ir (arba) valiutos pavadinimas (euro) neturėtų būti kartojami nacionalinėje pusėje, nebent būtų naudojamas kitoks raidynas, kadangi šie abu elementai pateikiami bendrojoje pusėje. Dabartinės nacionalinių pusių dizaino ypatybės (monetos centrinę dalį juosiančios 12 žvaigždžių ir nurodyti išleidimo metai) išliks ir ateityje. Valstybės narės susitarė iš anksto informuoti viena kitą apie naujo dizaino pritaikymą.

4.3. Informacija ir komunikacija Bendrijos lygmeniu

Komisijos komunikatu dėl euro ir Ekonominės ir pinigų sąjungos informacijos ir komunikacijos strategijos įgyvendinimo (KOM (2004) 552) nubrėžiamos gairės komunikacijos veiksmams Bendrijos mastu. Šioje strategijoje vadovaujamosi decentralizacijos, subsidiarumo, koordinacijos ir partnerystės principais. Strategijoje numatyta:

- Komisijos ir valstybių narių partnerystė;
- dvynių programos;
- tinklų kūrimas, informacijos platintojų ir kitų fizinių partnerių įtraukimas;
- konferencijos ir seminarai;
- nuomonės apklausos;
- išorinė informavimo veikla;
- leidiniai ir kiti informaciniai produktai.

Komisija 2005 m. paskutinįjį ketvirtį tikisi pasirašyti partnerystės susitarimus su Estija, Slovėnija ir Lietuva. Tikimasi, kad Malta, Latvija ir Kipras taip pat netrukus pateiks prašymą dėl partnerystės derybų su Europos Komisija.

---

⁶ Komisijos pasiūlymą šiuo metu svarsto Tarybos darbo grupė. Tarybos teksto patvirtinimas numatomas artimoje ateityje, galbūt metų pabaigoje.

Šiuo metu remiantis jau įvedusių eurą šalių patirtimi rengiami keli skirtingi naujai priimtų valstybių narių ir euro zonos valstybių narių dvynių projektai.

Apie eurą ir EPS buvo paruošta įvairių leidinių, vienas svarbesnių – rekomendacijos naujai priimtų valstybių narių MVĮ pavadinimu „Pasirenk eurui!“, kuriose pateikiami naudingi pavyzdžiai ir patarimai, kaip sėkmingai pasirengti euro įvedimui. Žurnalistams, ypač iš naujų valstybių narių, buvo pradėtas išsamus mokymo seminarų ciklas apie EPS, eurą, jo įvedimą ir Bendrijos ekonominę politiką apskritai. Taip pat Komisija šiuo metu rengia konferencijų ciklą naujosiose valstybėse narėse. Be to, naujosiose valstybėse narėse ir euro zonoje atliekamos nuomonės apklausos, teikiančios svarbią informaciją apie viešąją nuomonę euro ir EPS klausimais. Tai padės Komisijai ir naujosioms valstybėms narėms ateityje suderinti savo strategijas.

5. VIEŠOJI NUOMONĖ NAUJOSIOSE VALSTYBĖSE NARĖSE

Antrąją *Eurobarometro* viešosios nuomonės apklausą dešimtyje naujų valstybių narių apie jų požiūrį į euro įvedimą ir žinias apie jį 2005 m. rugsėjo mėn., praėjus metams po pirmosios apklausos, atliko *EOS Gallup*, apklaususi daugiau kaip 10 000 gyventojų.

5.1. Gyventojai nori būti geriau informuojami

Susidomėjimas euro įvedimu vis dar gana nedidelis: tik 48% respondentų nurodė, kad juos tai domina, o 49% – kad nedomina. Be abejonės įtakos šiems rezultatams turėjo išliekantys neaiškumai dėl euro įvedimo datų konkrečiose šalyse.

Plačioji visuomenė apie eurą ir jo įvedimo sąlygas vis dar turi gana mažai žinių. Dauguma apklausos dalyvių (58%) nežino, kad euro įvedimas yra privalomas jų šaliai ir nežino, kiek šalių jau įeina į euro zoną. Tačiau dauguma respondentų žino numatomą euro įvedimo datą savo šalyje, ir daugelis jų žino, kaip atrodo eurų banknotai ir monetos.

Pusė respondentų (51%, +3%) nemano, kad jie yra gerai informuoti apie eurą, tačiau norėtų būti tinkamai informuoti gerokai iki bendros valiutos įvedimo jų šalyje. 2004 m. duomenimis, dauguma gyventojų (86%) pageidautų būti informuoti anksčiau, o ne vėliau. Iš informacijos šaltinių dauguma respondentų labiausiai pasitiki savo nacionaliniu centriniu banku (62%), daug labiau nei kuria kita institucija (tik 31% pasitiki savo vyriausybe, nacionalinės arba regioninės valdžios institucijomis ir 23% – Europos institucijomis). Šių valstybių narių gyventojai pirmenybę teikia informacinėms kampanijoms, vykdomoms pasitelkiant televizijos reklaminius interpus (73%) arba reklamą laikraščiuose (73%), nuo kurių kiek atsilieka radijo reklaminiai interpai (64%), brošiūros ir lankstinukai (64%). Dauguma gyventojų pageidautų, kad informacinių kampanijų metu pagrindinis dėmesys būtų skiriamas praktinėms euro įvedimo pasekmėms (jų darbo užmokesčiui, banko sąskaitoms ir pan.). Manoma, kad kainų rodymas abiem valiutomis yra efektyviausia priemonė, padėsianti parengti gyventojus taikyti naują verčių skalę.

5.2. Bendras požiūris į eurą

Būsimos euro įvedimo pasekmės vertinamos ne taip palankiai kaip 2004 m. 38% gyventojų mano, kad euro įvedimas turės teigiamų pasekmių (6% mažiau nei 2004 m.) nacionaliniu lygmeniu, o 46% (+5%) mano, kad tai turės neigiamų pasekmių. Jeigu 2004 m. 40% respondentų manė, kad pasekmės jiems asmeniškai bus teigiamos, šis skaičius 2005 m. sumažėjo iki 36%. Be to, neigiamas pasekmes numatančių gyventojų santykis padidėjo nuo 44% iki 49%. Atotrūkis tarp gyventojų, pareiškusių, kad džiaugiasi, jog euras pakeis jų nacionalinę valiutą (37%) ir tų, kurie sakosi nesidžiaugiantys valiutos pakeitimu (53%), padidėjo nuo 5 bazinių punktų 2004 m. iki 16 bazinių punktų 2005 m. Visgi kai

kuriose valstybėse narėse (Vengrijoje ir Slovėnijoje) dauguma gyventojų džiaugiasi, kad euras pakeis jų nacionalinę valiutą.

Paklausti apie euro įvedimo laikotarpį, 17 % respondentų šiose dešimtyje šalių nurodė, jog jie norėtų, kad euras būtų įvestas kaip įmanoma greičiau, o 32 % atsakė, kad euras turėtų būti įvestas po tam tikro laiko. Didėja santykinė didžioji dauguma (46 %, 6 % daugiau), manančių, kad euras turėtų būti įvestas kaip įmanoma vėliau. Tačiau kaip ir 2004 m. gyventojai žino, kokių praktinių privalumų turės euro įvedimas, atitinkamai 92 % ir 80 % gyventojų pripažįsta jo patogumą keliaujant ir apsiperkant euro zonoje, o 74 % pripažįsta, kad išnyksta poreikis keisti valiutą euro zonoje. Be to, dauguma respondentų (51 %) netiki, kad valiutos pakeitimas jiems sukels didelių nepatogumų. Nepaisant to, per metus šiek tiek padidėjo baimė, kad bus apgaulinėjama ir manipuluojama keičiant valiutą (nuo 71 % iki 75 %), o 48 % gyventojų vis dar mano, kad euro įvedimas padidins infliaciją, ir tik 24 % tiki, kad euro įvedimo metu kainos išliks stabilios.

5.3. Pagrindinės apklausos išvados

Apskritai euro įvedimas ir toliau vertinamas nepalankiai, o žinių lygis išlieka panašus. Tai iš dalies galima paaiškinti aklaviete, kurioje atsidūrė Europos Konstitucija po dviejų neigiamų referendumų valstybėse narėse, užsitęsusiomis diskusijomis dėl ES finansinės perspektyvos, taip pat šalių konkrečiais vidaus veiksniais. Teigiamas praktinių pasekmių ir euro teikiamų privalumų suvokimas rodo, kad viešosios nuomonės tyrimų rezultatai gali nepakankamai atspindėti paramą eurui. Analizuojant rezultatus pagal socialinius ir demografinius kriterijus paaiškėja, kad vyrai, jauni žmonės, išsilavinę ir miestų gyventojai eurą remia labiau nei likusi gyventojų dalis.

Beveik nekyla abejonių, kad dalis gyventojų emociškai prisirišę prie nacionalinės valiutos, kaip ir pirmosios bangos šalių atveju. Parama eurui valstybėse narėse, šiuo metu sudarančiose euro zoną, pastebimai padidėjo pradėjus pirmąsias informacines kampanijas.

Naujai priimtų valstybių narių gyventojams reikia daugiau informacijos apie eurą, jie norėtų būti gerokai iš anksto pasiruošę valiutos pakeitimui. Didžiausios informacinės kampanijos padės padidinti gyventojų žinias ir jų paramą eurui.

6. IŠVADOS

Iš vienuolikos ES valstybių narių, kurioms taikoma leidžianti nukrypti nuostata, devynios apibrėžė numatomą euro įvedimo datą. Keturios šalys priėmė pirmąsias nacionalinių valiutos keitimo planų redakcijas, o trys patvirtinto savo komunikacijos strategijas.

Pažanga skirtingose šalyse gana nevienoda, o vykdomas pasirengimas apskritai turėtų būti paspartintas, jeigu šalys nori būti pasirengusios laiku, ypač jeigu daugelis šalių, kaip ir planuojama, įgyvendins „didžiojo sprogimo“ scenarijų, kadangi tokiu atveju įmonės ir valdžios institucijos neturės pereinamojo laikotarpio pasirengimui pabaigti.

Viešoji nuomonė euro atžvilgiu naujai priimtose valstybėse narėse išlieka nepatenkinama. Tai yra dar viena priežastis įgyvendinti išsamias komunikacijos programas.

STATE OF PRACTICAL PREPARATIONS (September 2005)

	Czech Republic	Estonia	Cyprus	Latvia
National target date for euro adoption	1 January 2010 ^(*) <small>(*) Preliminary date</small>	1 January 2007	1 January 2008	1 January 2008
ERM II entry		28 June 2004	2 May 2005	2 May 2005
National co-ordinating institution		The National Changeover Committee, chaired by the Secretary General of the Ministry of Finance, created on 27/01/05	Joint coordination by the Minister of Finance and the Central Bank of Cyprus, created on 29/12/04	The Steering Committee for the preparation and coordination of the euro changeover was established on 18 July 2005
Approved National Changeover Plan	The Czech Republic's Euro Accession Strategy was approved by the Government in October 2003 http://www.cnb.cz/euro_index.php	First draft of euro adoption plan was approved on 1 September 2005 http://www.fin.ee/index.php?id=13324		A report on the introduction of the euro was approved by the government on 21 June 2005. The National Changeover Plan will be approved in November 2005.
Type of scenario		Big-Bang	Big-Bang	Big-Bang
Dual circulation period		2 weeks	1 month	2 weeks
Exchange of national currency		Commercial banks (banknotes and coins): at least 6 months free of charge. Central Bank (banknotes and coins): indefinitely	The central bank will exchange banknotes for 10 years and coins for 2 years.	The central bank will exchange without time limit.
Frontloading and sub-frontloading		Frontloading from September 2006; sub-frontloading also foreseen.	November – December 2007	December 2007
Dual display of prices		Compulsory: 6 months before and after €-day		October 2007 till June 2008
Design of the national side	Competition under consideration	Design selected and published December 2004	Competition launched	In final stage
Nr of different coin designs		1 design	3 designs	4 designs
National mint	Yes	No	No	No
Estimation on the need for banknotes and coins	230 million banknotes and 950 million coins	150-200 million coins		87 million banknotes and 300 million coins
National law adaptations		Umbrella law under consideration		
Communication strategy		Yes, endorsed by the National Changeover Committee on 21/06/05	In process	
Partnership agreement		In process		
Twinning agreement			Between IE – MT – CY: communication and information strategy; between GR – CY: technical issues related to the changeover	

STATE OF PRACTICAL PREPARATIONS (September 2005)

	Hungary	Malta	Poland	Slovenia
National target date for euro adoption	1 January 2010	1 January 2008	Not decided yet	1 January 2007
ERM II entry		2 May 2005		28 June 2004
National co-ordinating institution	Preparatory work is ongoing in the Ministry of Finance and Magyar Nemzeti Bank (Central Bank of Hungary).	Two Committees appointed on 13/06/05: a Steering Committee and a Euro Changeover Committee reporting to it	Inter-institutional working group MoF-NBP	The Coordinating Committee for Technical Preparations to Introduce the Euro was created in July 04.
Approved National Changeover Plan				A Masterplan for the Euro Changeover was approved in January 2005 http://www.bsi.si/html/eng/projects/euro/index.html
Type of scenario	Big-Bang with possible phasing out features			Big-Bang
Dual circulation period	1 month			7 days
Exchange of national currency				Commercial banks exchange banknotes and coins free of charge until 1 March and the Central Bank without time limit
Frontloading and sub-frontloading				
Dual display of prices				From 1 March 2006 till 30 June 2007
Design of the national side			Public survey	Approved
Nr of different coin designs				8 designs
National mint	Yes	No	Yes	No
Estimation on the need for banknotes and coins			Between 4 and 5 billion coins	74 million banknotes and 235 million coins
National law adaptations				Umbrella law
Communication strategy		In process		Endorsed by Bank of Slovenia on 19/05/05 and by the government on 2/06/05
Partnership agreement				In process
Twinning agreement	Between AU – HU: communication and information strategy	Between IE – MT – CY: communication and information strategy;	Between DE – PL: communication and information strategy and practical issues	Between NL – SI – LT : communication and information strategy

STATE OF PRACTICAL PREPARATIONS (September 2005)

	Lithuania	Slovakia	Sweden
National target date for euro adoption	1 January 2007	1 January 2009	Not decided yet
ERM II entry	28 June 2004		
National co-ordinating institution	Commission for the Coordination of the Adoption of the Euro in Lithuania, established on 30/05/05	Ministry of Finance	
Approved National Changeover Plan	The first version of the National Euro Adoption Plan was approved by the government on 27 Sept 2005	The National Changeover Plan was approved on 6 July 2005 http://www.nbs.sk/PRESS/PR050707.HTM	
Type of scenario	Big-Bang	Big-Bang	
Dual circulation period	15 days	16 days	
Exchange of national currency	Commercial banks: free of charge during 60 days after €-day. Central bank: free of charge for an unlimited period.	Commercial banks exchange banknotes until end 2009 and coins until June 2009 (free of charge). The Central Bank exchanges banknotes without time limit and coins for 5 years.	
Frontloading and sub-frontloading	Frontloading of euro banknotes to commercial banks by 20 December 2006 at the latest and of euro coins by 1 October 2006 at the latest.	One to 4 months prior to €-day	
Dual display of prices	From 60 calendar days before €-day until 60 days after €-day (compuls.)	Compulsory: from one month after fixing of conversion rate till one year after euro adoption. Voluntary: for an additional 6 months	
Design of the national side	Approved	Competition launched	
Nr of different coin designs	3 designs		
National mint	Yes	Yes	
Estimation on the need for banknotes and coins	118.3 million banknotes and 290 million coins		
National law adaptations	The draft Law on the Adoption of the Euro is prepared.	Umbrella law and a second and a third group of laws under consideration	
Communication strategy	Approved by the government on 27 September 2005	In process	
Partnership agreement	In process		
Twinning agreement	Between NL – SI – LT : communication and information strategy Under consideration: between BE – LT on tax and debt issues	Between AU – SK: communication and information strategy; Between BE – SK: technical issues related to the changeover	

LIST OF RELEVANT CHANGEOVER CHARACTERISTICS

X: Approved or established

P: In progress

	CZ	EE	CY	LV	LT	HU	MT	PL	SI	SK	SE
National target date	X	X	X	X	X	X	X		X	X	
National Changeover Plan		X			X				X	X	
National Changeover Committee		X	X	X	X		X		X	X	
Type of scenario		X	X	X	X				X	X	
Length of dual circulation period		X	X	X	X	X			X	X	
Exchange at commercial banks after dual circ.		X			X				X	X	
Exchange at central bank after dual circ.		X	X	X	X				X	X	
Frontloading of financial institutions		X		X	X					P	
Sub-frontloading of retailers and general public		X			X					P	
Deferred debit										P	
Piggy coin operations		X									
Arrangements for bank opening hours										X	
Loading of ATMs										P	
Denominations of notes in ATMs											
Transport and storage for euro cash										P	
Transport and storage for legacy cash										P	
Change only given in euro by retailers					X					X	
Euro coins kits for retailers											
Euro coins kits for the general public											
Design of national side of the euro coins		X	P	P	X				X	P	
Supply arrangements for euro coins		P			P					P	
Adaptations of national law		P			P				P	X	
Dual display of prices before €-day		X		X	X				X	X	
Dual display of prices after €-day		X		X	X				X	X	
Dual display of utility bills		X							X	X	
Dual display of civil servants' wages											
Voluntary dual display of prices										X	
Agreements on price stability					X					X	
Formalised fair-pricing agreements					X						
IT preparations		X								X	
Training for cash handlers		X								X	
Accounting adaptations		X								X	
Share capital conversion		X								X	
Rounding rules in legislation		X							X	X	
Eval. of the costs involved for the public sector											
Communication strategy		X	P		X		P		X	P	
Partnership agreement		P			P				P		
Twinning agreement			X		X	X	X	X	X	X	

Euro coin designs of the future national side of Estonia

**Bi-metallic coins
(1- and 2-euro)**

**Nordic Gold coins
(10-, 20- and 50-cent)**

**Copper plated coins
(1-, 2- and 5-cent coins)**

Euro coin designs of the future national side of Lithuania

**Bi-metallic coins
(1- and 2-euro)**

**Nordic Gold coins
(10-, 20- and 50-cent)**

**Copper-plated coins
(1-, 2- and 5-cent)**

Euro coin designs of the future national sides of Slovenia

2-euro coin

1-euro coin

50-cent coin

20-cent coin

10-cent coin

5-cent coin

2-cent coin

1-cent coin

**New common face designs
of the 1- and 2-euro coins**

**New common face designs
of the 10-, 20- and 50-cent coins**